

‘Quickscan natuurtoets 4 herinrichtingprojecten te Echten en Oosterzee- Buren’

*Inventarisatie en beoordeling van
natuurwaarden in het kader van natuurwet-
en regelgeving*

COLOFON

Titel: 'Quickscan 4 herinrichtingprojecten te Echten en Oosterzee- Buren'

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Status: Eindrapport

Projectcode: 07193

Datum: 16 oktober 2007

Auteur: Ing M. Wallink

Eindredactie: Ing. M. van der Sluis

Veldonderzoek: Ing. M. Wallink

Opdrachtgever: Bureau Witpaard-partners

Contactpersoon: Dhr. J. Terpstra/ Mevr. P. Schepers

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64
F: 038 423 64 65
I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2007)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Wallink, M. (2007). Quickscan natuurtoets 4 herinrichtingprojecten Echten en Oostezee- Buren. Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 07-193. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Algemene opzet	1
1.3	Situatie	1
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Structuurschema Groene Ruimte	4
3	Flora en fauna van de onderzoeksgebieden	5
3.1	Methode	5
3.2	Locatie 1: Servicehuis, sporthal en woningen	5
3.3	Locatie 2 en 3: Ontwikkeling woningbouw (A) & Ontwikkeling 8 woningen (B)	10
3.4	Locatie 4: Oosterzee- Buren	12
4	Geraadpleegde bronnen	15

Bijlagen

I	.....	Soortenlijsten
II	.....	Wettelijk kader
III	.....	Seizoensactiviteit vleermuizen

SAMENVATTING

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Bureau Witpaard-partners (contactpersoon mevr. P. Schepers) heeft EcoGroen Advies BV een viertal natuurtoetsen uitgevoerd ten behoeve van vier herinrichtingprojecten. Drie projecten liggen in Echten en een vierde in Oosterzee-Buren. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingrepen op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Het onderzoek is gebaseerd op een éénmalig veldbezoek aan alle locaties op 15 augustus 2007 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Ligging en gebiedsbescherming

Voor de vier projecten geldt dat op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen geconcludeerd kan worden dat zij geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden, Beschermde natuurmonumenten, PEHS of specifieke natuurwaarden buiten de PEHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Uit de natuurtoetsen komen de volgende zaken naar voren:

- In enkele onderzoekslocaties zijn laag beschermde florasoorten (Zwanenbloem en Kleine maagdenpalm) aangetroffen. Overige beschermde of bedreigde florasoorten (Rode Lijst) zijn niet aangetoond of te verwachten. Voor laag beschermde soorten geldt in deze situaties automatisch vrijstelling ex art. 75 van de FFW;
- Vanwege het ontbreken van bomen met geschikte holten en geschikte bebouwing (geen invliegopeningen) is de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen op de locaties 2, 3 en 4 uitgesloten. Mogelijk fungeren aanwezige gebouwen op locatie 1 wel als verblijfplaats van vleermuizen. De voorgenomen plannen hebben allen geen nadelige gevolgen op vlieg- en/ of jachtroutes en foeragerende vleermuizen;
- Op alle locaties de aanwezigheid zijn laag beschermde landzoogdieren aangetroffen/te verwachten. Alleen op locatie 1 is mogelijk de middelhoog beschermde soort Steenmarter (FFW Tabel 2) aanwezig;
- De onderzoekslocaties en directe omgeving zijn van waarde voor diverse broedvogels. Alleen op locatie 1 komen mogelijk de ontheffingsplichtige Steenuil en Kerkuil tot broeden. Op de overige locaties zijn geen ontheffingsplichtige broedvogels te verwachten;
- Laag beschermde amfibieënsoorten als Bruine kikker, Gewone pad, Kleine watersalamander, Bastaardkikker en Meerkikker zijn op de onderzoekslocaties aangetroffen/ te verwachten;
- Reptielen, beschermde vissen en insecten zijn niet aangetoond of te verwachten op de onderzoekslocaties.

Aanvullend onderzoek, vrijstelling en mitigerende maatregelen

Locatie 1) Servicehuis, sporthal en woningen

- Om schade aan vleermuizen te voorkomen wordt aangeraden voorafgaand aan de sloop van de bebouwing gericht vleermuizenonderzoek uit te voeren met een 'batdetector'. Gezien de seizoensactiviteit van vleermuizen is dit mogelijk in de periode april - half oktober. Dit vleermuizenonderzoek zal in het seizoen voorafgaand aan het sloopmoment worden uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek kan het aanvragen van een ontheffing voor vleermuizen noodzakelijk zijn;
- Om te achterhalen of de middelhoog beschermde Steenmarter of een ontheffingsplichtige uilensoort als Steen- of Kerkuil daadwerkelijk gebruik maken van het plangebied is aanvullend onderzoek nodig. Dit onderzoek is goed te combineren met vleermuizenonderzoek. Omdat zowel vleermuizen, Steenmarter als uilen in gebouwen kunnen voorkomen, is een inspectie van de binnenzijde van de voormalige woonboerderij en sporthal wenselijk.

Algemeen

- Voor de locaties 2,3 en 4 hoeft geen ontheffing annex art. 75 van de FFW te worden aangevraagd. Voor locatie 1 kan hier vooralsnog geen uitspraak over worden gedaan;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van alle aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor 15 maart en na 15 juli. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Voor de laag beschermde 'algemene soorten' uit de groep van kleine zoogdieren en amfibieën geldt automatisch een vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet en is het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk
- Voor de in de onderzoekslocaties voorkomende overige beschermde landzoogdieren en algemeen voorkomende amfibieën wordt als belangrijkste mitigerende maatregel fasering in tijd genoemd. Schade is - indien de planning van activiteiten dit toelaat - te minimaliseren door het bouwrijp maken van de locaties zoveel mogelijk uit te voeren in de periode augustus - november, waarbij de maanden september en oktober de voorkeur hebben.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Bureau Witpaard- partners (contactpersoon mevr. P. Schepers) heeft EcoGroen Advies een viertal quickscan natuurtoetsen uitgevoerd. Drie onderzoekslocaties liggen in Echten en een vierde in Oosterzee- Buren.

In verband met de op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet en de geldende regelgeving in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats.

In het voorliggende onderzoek worden de consequenties in beeld gebracht van de beoogde plannen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Algemene opzet

Voorliggende quickscans zijn gebaseerd op een locatiebezoek aan de vier onderzoekslocaties, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in de onderzoekslocaties, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de te verwachten effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten. Ook wordt vermeld welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om aan de zorgplicht te voldoen.

1.3 Situatie

Binnen het kader van voorliggend onderzoek zullen een viertal onderzoekslocaties besproken worden. Drie locaties liggen in Echten en één locatie in Oosterzee- Buren (zie figuur 1).

1) Locatie servicehuis, sporthal en woningen

Deze locatie ligt ten noorden van de T-splitsing Herenweg- Hoofdweg te Echten. De locatie bestaat o.a. uit een sporthal, een woning, een voormalige woonboerderij, verharding en bosschages. Langs de randen bevinden zich enkele watergangen. Deze watergangen worden ten dele gedempt.

Foto 1: Locatie 1: sporthal

2) Ontwikkeling woningbouw (A)

Deze locatie ligt ten noorden van de Herenweg en bevindt zich aan de westzijde van Echten. De locatie bestaat uit een landbouwperceel (grasland) waar enkele landbouwvoertuigen geplaatst zijn. Langs de rand van de onderzoekslocatie bevindt zich een watergang die gehandhaafd blijft. Bebouwing en bosschages ontbreken op het terrein.

Foto 2: locatie 2: Overzichtsfoto

3) Ontwikkeling 8 woningen (B)

Deze locatie sluit aan op de bestaande lintbebouwing aan de Middenweg ten zuiden van Echten. Aan weerszijden van de weg worden 4 woningen gebouwd. De locatie bestaat aan weerszijden van de weg uit een landbouwperceel (grasland). Langs de randen bevindt zich een watergang die gehandhaafd blijft. Bebouwing en bosschages ontbreken op het terrein.

Foto 3: locatie 3: Overzichtsfoto

4) Locatie Oosterzee- Buren

Deze locatie ligt ten oosten van de Molenweg en bevindt zich aan de noordzijde van Oosterzee- Buren. De locatie bestaat o.a. uit een landbouwperceel (grasland) en bosschages. Langs de oostzijde van het plangebied bevindt zich een watergang die gehandhaafd blijft. Bebouwing ontbreekt op het terrein.

Foto 4: locatie 4: Overzichtsfoto

Figuur 1: Kaart met de situering van de 4 onderzoekslocaties, aangegeven binnen de gele vlakken. (kaartbron: Google Earth).

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke effecten. Dit wordt ook wel 'externe werking' genoemd.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten, tezamen ook wel Natura 2000-gebieden genoemd (Bron: www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).

Habitatrichtlijngebieden

Het meest dichtbij gelegen Habitatrichtlijngebied tot de vier onderzoekslocaties is 'Rottige Meenthe & Brandemeer'. Dit Habitatrichtlijngebied ligt t.o.v. de drie locaties in Echten op ruim 4 kilometer afstand en t.o.v. de locatie in Oosterzee- Buren op ca. 7,3 kilometer.

De Rottige Meenthe & Brandemeer is een laagveenverlandingsgebied dat de noordelijke voortzetting vormt van de laagvenen in Noordwest- Overijssel. Het gebied kwalificeert zich o.a. voor meren met Krabbenscheer, vochtige heiden, overgangs- en trilvenen en Hoogveenbossen. Ook is een aantal soorten zoals Gevlekte witsnuitlibel, Grote vuurvlieder, Bittervoorn, Kleine modderkruiper, Meervleermuis en Groenknolorchis kwalificerend.

- *Gezien de grote afstand van de onderzoeksgebieden tot het Habitatrichtlijngebied en tussenliggende barrières als stedelijke gebied en provinciale wegen worden geen negatieve effecten verondersteld op de kwalificerende soorten en natuurlijke habitats in Habitatrichtlijngebied 'Rottige Meenthe & Brandemeer'.*

Vogelrichtlijngebieden

Het meest dichtbij gelegen Vogelrichtlijngebied tot de vier onderzoekslocaties is 'Ijsselmeer'. Dit Vogelrichtlijngebied ligt t.o.v. de drie locaties in Echten op ca. 9 kilometer afstand en t.o.v. de locatie in Oosterzee- Buren op ca. 5,8 kilometer. Het Ijsselmeer bestaat uit een uitgestrekt zoetwatermeer met plaatselijk moerassige oeverzones. Enkele kwalificerende vogelsoorten zijn Porseleinhoen, Kleine zwaan, Visdief, Kolgans, Grauwe gans, Aalscholver en

Kleine rietgans. Als een belangrijk broed- en/ of foerageergebied voor deze vogelsoorten wordt aangetast – ook al ligt het buiten de begrenzing van het vogelrichtlijngebied – kan er sprake zijn van een externe werking met negatieve effecten.

Gezien de terreingesteldheid zijn de onderzoekslocaties niet geschikt als broed- en/ of foerageergebied voor kwalificerende soorten. Bovendien is het niet waarschijnlijk dat onderzoekslocaties en de directe omgeving – gezien de ligging in de nabijheid van infrastructuur, bebouwing en opgaande groenstructuren – geschikt zijn als broed- en/ of foerageergebied voor kwalificerende soorten.

- *Vanwege de terreingesteld en de in de nabijheid aanwezige infrastructuur, bebouwing en opgaande groenstructuren zijn er geen effecten te verwachten op de instandhoudingdoelstellingen van verderop gelegen Vogelrichtlijngebieden.*

Beschermde Natuurmonumenten

Het meest dichtbij gelegen Beschermde Natuurmonument tot de vier onderzoekslocaties is het 'Friese IJsselmeerkust'. Dit Natuurmonument ligt t.o.v. de drie locaties in Echten op ca. 9,5 kilometer afstand en t.o.v. de locatie in Oosterzee- Buren op ca. 6,1 kilometer. Het betreft buitendijkse terreinen en wateren bestaande uit ondiep water, kale- en begroeide zandplaten, moerassen, laag gelegen graslanden en klifkusten.

- *Gezien de grote afstand en de beperkte aard van de ingrepen zijn geen effecten te verwachten, die de wezenlijke kenmerken van dit beschermde natuurmonument aantasten.*

2.3 Structuurschema Groene Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur in het leven geroepen en worden ganzen- foerageergebied en weidevogelgebied aangewezen. De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

- *De onderzoekslocaties liggen niet in de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) en behoren ook niet tot andersoortige gebieden die vanwege specifieke natuurwaarden door de provincie zijn aangewezen. Door de ligging in of in de directe nabijheid van bebouwing en het kleinschalige karakter van de ingrepen wordt geconcludeerd dat er geen aantasting plaatsvindt van gebieden die door de provincie zijn aangewezen.*

3 FLORA EN FAUNA VAN DE ONDERZOEKSGBIEDEN

3.1 Methode

Alle onderzoekslocaties zijn bezocht op 15 augustus 2007. Tijdens dit veldonderzoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (FFW) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (FFW Tabel 2 en 3) die ontheffingsplichtig zijn.

Tijdens de veldonderzoeken is aandacht besteed aan o.a. de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Tabel 2 en 3) die ontheffingsplichtig zijn. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: hogere planten, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie "geraadpleegde bronnen") en 'expert judgement', een uitspraak gedaan over de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

Hieronder worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande paragrafen kort toegelicht. Een soortenlijst is opgenomen in Bijlage I. Een toelichting op de beschermingsstatus is gegeven in Bijlage II.

3.2 Locatie 1: Servicehuis, sporthal en woningen

Flora

Tijdens het veldbezoek zijn in de watergang en de tuin respectievelijk de laag beschermde Zwanebloem en Kleine maagdenpalm (FFW tabel 1) aangetroffen. Overige beschermde en bedreigde soorten zijn op basis van de terreinkenmerken niet in de onderzoekslocatie te verwachten.

Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch een vrijstelling van verbodsartikel 8 van de Flora- en faunawet voor laag beschermde soorten.

→ *Het aanvragen van een ontheffing annex art. 75 is voor flora niet aan de orde.*

Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd. Tijdens het veldbezoek zijn zowel de te slopen bebouwing als de aanwezige bomen geïnspecteerd op de aanwezigheid van potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen.

Potentiële verblijfplaatsen

In zowel de te slopen sporthal als de voormalige boerderij zijn geschikte invliegopeningen voor vleermuizen aanwezig langs bijvoorbeeld de randen van het dakbeschoot. Deze geschikte invliegopeningen – in combinatie met de aanwezige ruimtes in o.a. de spouwmuur – betekenen dat vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig kunnen zijn.

Om te achterhalen of vleermuizen daadwerkelijk gebruik maken van deze potentiële verblijfplaatsen is op deze locatie gericht vleermuizenonderzoek

nodig. Het wordt aanbevolen om in het hiervoor geschikte seizoen (april– oktober) aanvullend vleermuizenonderzoek met behulp van een batdetector uit te voeren (zie onderstaand kader).

Aanvullend vleermuizenonderzoek

Bij een gericht vleermuizenonderzoek wordt gewerkt met een zogenaamde ‘batdetector’, waarmee verblijfplaatsen kunnen worden gelokaliseerd aan de hand van zichtwaarnemingen van in- en uitvliegende vleermuizen. Het is niet mogelijk dit onderzoek in de periode half oktober– half april uit te voeren in verband met de winterslaap van deze dieren. De dieren zijn dan niet alleen inactief, maar ‘huizen’ bovendien vaak op andere locaties dan gedurende de zomer.

Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn (zie onderstaand kader).

Ontheffing

Het is onder voorwaarden mogelijk om verblijfplaatsen van vleermuizen te verwijderen. Hiervoor moet dan wel een ontheffingstraject ingegaan worden, waarbij de eisen gelden van Dienst Regelingen (verleners van de ontheffing). Daarbij kan gevraagd worden om:

- Beargumentering waarom inpassing van verblijfplaatsen niet mogelijk is (zijn er geen alternatieven?);
- Compensatie in de vorm van nieuwe verblijfplaatsen. Voorbeelden zijn het creëren van ruimten onder daklijsten, onder kozijnen of in spouwmuren van de nieuwe bebouwing;
- Verwijderen verblijfplaatsen mag alleen buiten de meest kwetsbare periode. De meest kwetsbare periode zijn de voortplantingsperiode (mei tot half juli) overwinteringsperiode (november– maart). De sloop dient bij voorkeur plaats te vinden in oktober of april;
- Voldoende onderbouw van de functie van een verblijfplaats (winterverblijf, zomerverblijf, baltsplaats etc.) en soms een extra vleermuisbezoek voorafgaand aan de daadwerkelijke sloop om een actueel beeld van de verspreiding van verblijfplaatsen van vleermuizen te verkrijgen;
- Tenminste één week voorafgaand aan de sloop dient de bebouwing met verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt te worden voor vleermuizen. Dit is mogelijk door de daklijsten te verwijderen of grote gaten te maken in de spouwmuren. Het ongeschikt maken van het gebouw moet gebeuren bij weersomstandigheden waarbij de temperatuur in de eerste helft van de nacht minimaal 5 °C bedraagt. Hierdoor zullen de aanwezige Gewone dwergvleermuizen uitwijken naar elders. Het moment van slopen is daarna niet meer van belang;
- Tijdens de sloop dient een ter zake deskundig op het gebied van vleermuizen oproepbaar te zijn. Indien tijdens de sloop vleermuizen worden aangetroffen, dient deze te worden ingeschakeld.

Wanneer vleermuizen aanwezig blijken te zijn dient het tijdstip van de sloop zorgvuldig afgestemd te worden door een moment te bepalen waarop geen vleermuizen in de bebouwing aanwezig zijn. Gebouwbewonende vleermuizen zoals bijvoorbeeld Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Meervleermuis zijn mobiel en maken het gehele jaar gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen die afwisselend gebruikt worden (zie ook bijlage III). Zodoende zal het verlies van één verblijfplaats niet altijd gevolgen hebben voor de functionaliteit van de aanwezige populatie vleermuizen in een gebied.

De te verwijderen bomen en struiken herbergen geen potentiële vaste verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

In het stedelijk gebied kunnen vleermuizen zich overal verplaatsen door zich te oriënteren op de aanwezige bebouwing. De inrichtingsplannen geven daarom geen aanleiding schade te veronderstellen aan vliegroutes van vleermuizen.

Potentieel foerageergebied

Het plangebied wordt mogelijk beperkt als foerageergebied gebruikt door enkele vleermuissoorten. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Het gebied zal echter ook na de herinrichting haar functie houden als foerageergebied voor vleermuizen.

- *Schade aan de strikt beschermde vleermuizen dient te worden voorkomen. Om dit te voorkomen dient voorafgaand aan de sloop van de bebouwing gericht vleermuizenonderzoek uitgevoerd te worden. Er is geen nadelige aantasting te verwachten van belangrijke vliegroutes of foerageergebied.*

Steenmarter

Mogelijk is de middelhoog beschermde Steenmarter (FFW Tabel 2/3) aanwezig in de sporthal en/of de voormalige boerderij. Het is niet mogelijk geweest om beide gebouwen aan de binnenzijde te inspecteren op de aanwezigheid van Steenmarter. De exacte betekenis van het plangebied voor Steenmarter is op basis van het uitgevoerde onderzoek daarom niet vast te stellen. Aanvullend onderzoek naar Steenmarter – waarbij de gebouwen ook aan de binnenzijde worden geïnspecteerd – wordt noodzakelijk geacht.

Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn (zie onderstaand kader).

Ontheffing Steenmarter

Het is onder voorwaarden mogelijk om verblijfplaatsen van Steenmarter te verwijderen. Hiervoor moet dan wel een ontheffingstraject ingegaan worden, waarbij de eisen gelden van Dienst Regelingen (verleners van de ontheffing). Daarbij kan gevraagd worden om:

- Verwijderen verblijfplaatsen mag alleen buiten de meest kwetsbare periode. De meest kwetsbare periode is de voortplantingsperiode (maart tot en met juli);
- Ruim voorafgaand aan de werkzaamheden dient de Steenmarter te worden verjaagd. Dit kan uitgevoerd worden middels regelmatige verstoring of geurstoffen (bijvoorbeeld anti- marterspray, doek met ammoniak, toiletblokjes met citroengeur);
- Vlak voorafgaand aan de sloopwerkzaamheden, dient het desbetreffende gebouw door een ter zake kundige te worden onderzocht op de aanwezigheid van Steenmarter.

- *Schade aan de middelhoog beschermde Steenmarter dient te worden voorkomen. Om dit te voorkomen dient voorafgaand aan de sloop van de bebouwing gericht onderzoek naar Steenmarter uitgevoerd te worden. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn*

Overige zoogdieren

Er is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine zoogdiersoorten te verwachten c.q. vastgesteld, namelijk Bosmuis, Veldmuis,

Aardmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Egel, Mol en Huisspitsmuis. Ook zijn niet beschermde soorten als Huismuis en Bruine rat te verwachten.

→ *Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten hier echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en faunawet geldt.*

Broedvogels

Er is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van waarnemingen tijdens het veldbezoek, de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en 'expert judgement' is een uitspraak gedaan over de mogelijke soortensamenstelling.

Ontheffingsplichtige broedvogels

Door het Ministerie van LNV is de 'Handreiking Flora- en faunawet' opgesteld (2006), waarin is aangegeven van welke vogelsoorten de nestplaatsen jaarrond beschermd zijn. Voor schade aan of het verstoren van nestplaatsen van deze soorten is het noodzakelijk om een ontheffing annex artikel 75C van de Flora- en faunawet aan te vragen. Het betreft in functie zijnde nesten van: Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht en alle boombewonende roofvogelsoorten.

Mogelijk komen de ontheffingsplichtige Kerkuil en/ of Steenuil tot broeden in de voormalige woonboerderij. Het is niet mogelijk geweest om de boerderij aan de binnenzijde te inspecteren op de aanwezigheid van deze uilensoorten. De exacte betekenis van het plangebied voor uilen is op basis van het uitgevoerde onderzoek daarom niet vast te stellen. Aanvullend onderzoek naar Kerk- en Steenuil - waarbij de gebouwen ook aan de binnenzijde worden geïnspecteerd - wordt noodzakelijk geacht.

Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn (zie onderstaand kader).

Ontheffing Kerk- en Steenuil

Het is onder voorwaarden mogelijk om een voortplantingsplaats en vaste rust- of verblijfplaats van Kerk- en Steenuil te verwijderen. Hiervoor moet dan wel een ontheffingstraject ingegaan worden, waarbij de eisen gelden van Dienst Regelingen (verleners van de ontheffing). Daarbij kan gevraagd worden om:

- Beargumentering waarom inpassing van verblijfplaatsen niet mogelijk is (zijn er geen alternatieven?);
- Verwijderen verblijfplaatsen mag alleen buiten de meest kwetsbare periode. De meest kwetsbare periode is de voortplantingsperiode (april tot en met half augustus);
- Compensatie in de vorm van het plaatsen van speciale nestkasten. Op 2 à 3 geschikte plekken in de omgeving van de woonboerderij dient een nestkast geplaatst te worden;
- Deze kasten dienen enige tijd voordat de gebouwen gesloopt gaan worden, geplaatst te worden op geschikte locaties in de buurt van het onderzoeksgebied. Door een vroegtijdige plaatsing van de kasten wordt de kans verhoogd dat de kasten in gebruik genomen worden;
- Voordat tot sloop wordt overgegaan, dient door een ter zake kundige te worden vastgesteld dat in de te slopen schuren op dat moment geen nesten met eieren of nestgebonden jongen aanwezig zijn of dat de uilen (en andere gebouwbewonende vogels) broedgedrag vertonen.

In het onderzoeksgebied zijn verder geen verblijfplaatsen van uilen en spechten (bomen met holten) of horsten van roofvogels aangetroffen.

- *Schade aan de ontheffingsplichtige Kerk- en Steenuil dient te worden voorkomen. Om dit te voorkomen dient voorafgaand aan de sloop van de bebouwing gericht onderzoek naar deze uilensoorten uitgevoerd te worden. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn*

Overige soorten

Door de aanwezigheid van opgaande beplanting is broedbiotoop aanwezig voor vogels van bos en struweel. In de opgaande beplanting zijn enkele algemeen voorkomende broedvogelsoorten als Roodborst, Merel, Groenling, Winterkoning, Heggenmus, Tjiftjaf, Houtduif, Zwartkop en Vink te verwachten. In met name de woonboerderij zijn Merel, Spreeuw en/ of Huismus broedend te verwachten. De laatstgenoemde soort (Huisumus) is opgenomen op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten (RL 4, categorie 'gevoelig'). Bovendien kunnen langs de oevers van de watergang mogelijk enkele algemeen voorkomende vogels als Wilde eend, Waterhoen en Meerkoet tot broeden komen. Gezien de terreingesteldheid van het plangebied is de locatie ongeschikt voor weidevogels.

Door de sloop van de bebouwing en het rooien van struiken kan broedgebied van enkele bovenstaande soorten verloren gaan. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten komt echter niet in gevaar, omdat het hier algemeen voorkomende soorten betreft waarvoor in het plangebied veel broedgebied behouden blijft en die in de omgeving van het plangebied voldoende uitwijkmogelijkheden hebben.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de aanwezige soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en we wijzen u erop dat in het kader van de Flora- en faunawet voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Als in de periode 15 juli – 15 november gestart wordt met de werkzaamheden dan is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn in de invloedssfeer van de plannen. Houtduif kan namelijk broeden tot 15 november. Als 'beïnvloedingszone' wordt vaak een afstand van < 20 meter tot de plek van de werkzaamheden aangehouden.

- *Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels.*

Amfibieën

Gedurende het veldbezoek zijn in het plangebied diverse Bastardkikkers aangetroffen. In de watergangen is voortplanting van Gewone pad, Bastardkikker, Meerkikker, Bruine kikker en Kleine watersalamander mogelijk. Naar verwachting fungeren de enigszins ruige oevers als overwinteringsgebied voor Kleine watersalamander, Bruine kikker en Gewone pad en fungeert de sliblaag van de sloot als overwinteringsgebied voor Bastardkikker, Meerkikker en/ of Bruine kikker.

Als gevolg de plannen kan mogelijk aantasting plaatsvinden van zowel (beperkt) voortplantingsgebied als overwinteringshabitat van bovenstaande soorten.

Het betreft hier zogenaamd algemene, laag beschermde soorten (Tabel 1 FFW) waarvoor in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 van de Flora- en faunawet.

- *Ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet hoeft voor amfibieën derhalve niet aangevraagd te worden.*

Op basis van bekende verspreidingsgegevens is het voorkomen van de strikt beschermde Heikikker en Rugstreeppad in de omgeving van het plangebied bekend (RAVON en www.waarneming.nl). Tijdens het veldonderzoek zijn beide soorten echter niet aangetroffen. Op basis van de terreinkenmerken zijn Rugstreeppad en Heikikker ook niet te verwachten.

Vissen

In de watergangen is alleen de niet beschermde Tiendoornige stekelbaars aangetroffen. Ondanks intensief bemonstering met behulp van een steeknet zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. Beschermde soorten worden dan ook niet verwacht.

- *De aanvraag van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en het verrichten van mitigerende en compenserende maatregelen is voor vissen niet aan de orde.*

Overige soortgroepen

Reptielen en beschermde insecten zijn niet in het gebied aangetroffen of te verwachten vanwege het ontbreken van een geschikte leefomgeving.

3.3 Locatie 2 en 3: Ontwikkeling woningbouw (A) & Ontwikkeling 8 woningen (B)

Flora

Tijdens het veldbezoek is in de watergang langs beide onderzoekslocaties de laag beschermde Zwanebloem (FFW tabel 1) aangetroffen. Overige beschermde en bedreigde soorten zijn op basis van de terreinkenmerken niet in de onderzoekslocaties te verwachten.

Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch een vrijstelling van verbodsartikel 8 van de Flora- en faunawet voor laag beschermde soorten.

- *Het aanvragen van een ontheffing annex art. 75 is voor flora niet aan de orde.*

Zoogdieren

Vleermuizen

Vanwege het ontbreken van bomen en bebouwing is de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen uitgesloten. Vanwege het ontbreken van lijnvormige groenelementen hebben beide onderzoekslocaties eveneens geen functie als belangrijk(e) vliegroute/ foerageergebied.

Overige zoogdieren

Er is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine zoogdiersoorten te verwachten c.q. vastgesteld, namelijk Bosmuis, Veldmuis, Aardmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Mol en Huisspitsmuis. Ook is een niet beschermde soort als Bruine rat te verwachten.

- *Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten hier echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en faunawet geldt.*

Broedvogels

Er is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van waarnemingen tijdens het veldbezoek, de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en 'expert judgement' is een uitspraak gedaan over de mogelijke soortensamenstelling.

Aan de hand van de terreinkenmerken is vastgesteld dat beide onderzoekslocaties een beperkte waarde hebben als broedgebied voor vogels. Opgaande beplanting ontbreekt in de locaties, maar is wel net buiten het gebied aanwezig. In de onderzoekslocaties zijn zodoende geen geschikte schuilplaatsen aanwezig voor vogels van bos en struweel. In de aanwezige bosschages buiten de locaties zijn wel enkele algemene broedvogelsoorten te verwachten als Vink, Groenling, Merel en/ of Houtduif. Ook nestlocaties buiten de onderzoekslocaties mogen niet worden verstoord.

Gezien de ligging van beide locaties in de nabijheid van bebouwing en infrastructuur hebben de locaties ook een beperkte betekenis voor weidevogels. Mogelijk is een algemene soort als Kievit te verwachten in de invloedssfeer van de plannen. Bovendien kunnen langs de oevers van de watergangen gelegen langs de randen van de onderzoekslocaties mogelijk enkele algemeen voorkomende vogels als Wilde eend, Waterhoen en Meerkoet tot broeden komen.

In de onderzoekslocaties zijn geen nestplaatsen van vogelsoorten met een vaste verblijfplaats te verwachten zoals spechten, roofvogels en uilen.

- *Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels.*

Amfibieën

Gedurende het veldbezoek zijn in beide locaties diverse Bastaardkikkers en Kleine watersalamanders aangetroffen. In de watergangen is voortplanting van Gewone pad, Bastaardkikker, Meerkikker, Bruine kikker en Kleine watersalamander mogelijk. Naar verwachting fungeren de enigszins ruige oevers als overwinteringsgebied voor Kleine watersalamander, Bruine kikker en Gewone pad en fungeert de sliblaag van de sloot als overwinteringsgebied voor Bastaardkikker, Meerkikker en/ of Bruine kikker.

Als gevolg de plannen kan mogelijk aantasting plaatsvinden van overwinteringshabitat van bovenstaande soorten. De watergangen blijven behouden waardoor voortplantingsbiotoop onaangetaast blijft.

Het betreft hier zogenaamd algemene, laag beschermde soorten (Tabel 1 FFW) waarvoor in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 van de Flora- en faunawet.

- *Ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet hoeft voor amfibieën derhalve niet aangevraagd te worden.*

Op basis van bekende verspreidingsgegevens is het voorkomen van de strikt beschermde Heikikker en Rugstreeppad in de omgeving van het plangebied bekend (RAVON en www.waarneming.nl). Tijdens het veldonderzoek zijn beide soorten echter niet aangetroffen. Op basis van de terreinkenmerken zijn Rugstreeppad en Heikikker ook niet te verwachten.

Vissen

In de watergangen is alleen de niet beschermde Tiendoornige stekelbaars aangetroffen. Ondanks intensief bemonstering met behulp van een steeknet zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. Beschermde soorten worden

dan ook niet verwacht.

- *De aanvraag van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en het verrichten van mitigerende en compenserende maatregelen is voor vissen niet aan de orde.*

Overige soortgroepen

Reptielen en beschermde insecten zijn niet in het gebied aangetroffen of te verwachten vanwege het ontbreken van een geschikte leefomgeving.

3.4 Locatie 4: Oosterzee- Buren

Flora

Tijdens het veldbezoek zijn in de onderzoekslocatie geen beschermde of bedreigde florasoorten aangetroffen. Op basis van de aangetroffen soortensamenstelling en terreingesteldheid worden ook geen beschermde of bedreigde soorten verwacht.

- *Het aanvragen van een ontheffing annex art. 75 is daarom voor flora niet aan de orde.*

Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd. Tijdens het veldbezoek zijn de aanwezige bomen geïnspecteerd op de aanwezigheid van potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen.

Potentiële verblijfplaatsen

De meest strikt bescherming gaat uit naar de verblijfplaatsen van vleermuizen. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etc. Vanwege het ontbreken van geschikte holtten, gaten en/of spleten in bomen zijn geen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen in het plangebied te verwachten. Daarnaast ontbreekt bebouwing, waardoor de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van gebouwde bewonende vleermuizen eveneens kan worden uitgesloten.

Vliegroutes en foerageergebied

De bosschages vormen naar verwachting geen vliegroute voor vleermuizen. De betreffende groenstructuren zijn bovendien niet onmisbaar. De te handhaven groenstructuren en bebouwing in de omgeving van het plangebied zorgen voor voldoende alternatieve vliegroutes en foerageergebieden. De plannen geven daarom geen aanleiding schade te veronderstellen aan de migratiemogelijkheden van vleermuizen.

- *Omdat geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn en er geen aantasting plaatsvindt van (potentieel) onmisbare vliegroutes en foerageergebied is er als gevolg van de beoogde plannen geen schade te verwachten op vleermuizen. Het aanvragen van een ontheffing is voor vleermuizen niet aan de orde.*

Overige zoogdieren

Er is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine zoogdiersoorten te verwachten c.q. vastgesteld, namelijk Bosmuis, Veldmuis, Aardmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Egel, Mol en Huisspitsmuis. Ook is een niet beschermde soort als Bruine rat te verwachten.

- *Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten hier echter niet aan de orde, omdat*

automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en faunawet geldt.

Broedvogels

Er is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van waarnemingen tijdens het veldbezoek, de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en 'expert judgement' is een uitspraak gedaan over de mogelijke soortensamenstelling.

Door de aanwezigheid van opgaande beplanting is broedbiotoop aanwezig voor vogels van bos en struweel. In de opgaande beplanting zijn enkele algemeen voorkomende broedvogelsoorten als Roodborst, Merel, Groenling, Winterkoning, Heggenmus, Tjiftjaf, Houtduif, Zwartkop en Vink te verwachten. In de aanwezige bouwmaterialen zijn o.a. Witte kwikstaart en Zwarte roodstaart broedend te verwachten. Bovendien kunnen langs de oevers van de watergang mogelijk enkele algemeen voorkomende vogels als Wilde eend, Waterhoen en Meerkoet tot broeden komen.

Er zijn verder geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van vogels met een vaste verblijfplaats (spechten, uilen en roofvogels).

Gezien de ligging van de onderzoekslocatie in de nabijheid van bebouwing en infrastructuur hebben de locaties ook een beperkte betekenis voor weidevogels. Mogelijk is een algemene soort als Kievit te verwachten in de invloedssfeer van de plannen.

- *Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels.*

Amfibieën

Gedurende het veldbezoek zijn in het plangebied diverse Bastaardkikkers aangetroffen. In de watergang is voortplanting van Gewone pad, Bastaardkikker, Meerkikker, Bruine kikker en Kleine watersalamander mogelijk. Naar verwachting fungeren de enigszins ruige oevers en strooisellaag als overwinteringsgebied voor Kleine watersalamander, Bruine kikker en Gewone pad en fungeert de sliblaag van de sloot als overwinteringsgebied voor Bastaardkikker, Meerkikker en/ of Bruine kikker.

Als gevolg de plannen kan mogelijk aantasting plaatsvinden van overwinteringshabitat van bovenstaande soorten. De watergang blijft behouden waardoor voortplantingsbiotoop onaangetaast blijft.

Het betreft hier zogenaamd algemene, laag beschermde soorten (Tabel 1 FFW) waarvoor in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 van de Flora- en faunawet.

- *Ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet hoeft voor amfibieën derhalve niet aangevraagd te worden.*

Op basis van bekende verspreidingsgegevens is het voorkomen van de strikt beschermde Heikikker en Rugstreeppad in de omgeving van het plangebied bekend (RAVON en www.waarneming.nl). Tijdens het veldonderzoek zijn beide soorten echter niet aangetroffen. Op basis van de terreinkenmerken zijn Rugstreeppad en Heikikker ook niet te verwachten.

Vissen

In de watergangen is alleen de niet beschermde Tiendoornige stekelbaars aangetroffen. Ondanks intensief bemonstering met behulp van een steeknet zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. Beschermde soorten worden

dan ook niet verwacht.

- *De aanvraag van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en het verrichten van mitigerende en compenserende maatregelen is voor vissen niet aan de orde.*

Overige soortgroepen

Reptielen en beschermde insecten zijn niet in het gebied aangetroffen of te verwachten vanwege het ontbreken van een geschikte leefomgeving.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

Broekhuizen S. *et al.* (1992). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. Stichting Uitgeverij KNNV.

Lange, R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003) *Zoogdieren van West-Europa*. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Natuurloket (www.natuurloket.nl).

Nöllert, A. & C. Nöllert, 1992. *Amfibieëngids van Europa*.

Provincie Friesland (www.friesland.nl).

Provincie Friesland (2005), *Voorontwerp Streekplan Frylân*.

RAVON (www.ravon.nl).

SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). *Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000*. -Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Sparreboom (red.) 1981. *De amfibieën en reptielen van Nederland, België en Luxemburg*.

www.waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: SOORTENLIJSTEN

Soort	Terreingebruik /Aantal	Locatie	Status
Locatie 1: Servicehuis, Sporthal en woningen			
> FLORA			
Kleine maagdenpalm	Aanwezig	Tuin	FFW - Tabel 1
Zwanebloem	Aanwezig	Watergangen	FFW - Tabel 1
> ZOOGDIEREN			
Gewone dwergvleermuis	Mogelijk vaste verblijfplaats en foeragerend	Sporthal, woonboerderij en verspreid	FFW - Tabel 3/ HR IV
Laatvlieger	Mogelijk vaste verblijfplaats en foeragerend	Sporthal, woonboerderij en verspreid	FFW - Tabel 3 / HR IV
Aardmuis	Mogelijk voortplantend	Oevers watergang	FFW - Tabel 1
Bosmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Bruine rat	Mogelijk voortplantend	Oevers watergang	-
Egel	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Huismuis	Mogelijk voortplantend	Bebouwing	-
Huisspitsmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Mol	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Steenmarter	Mogelijk vaste verblijfplaats	Sporthal en/ of woonboerderij	FFW - Tabel 2
Tweekleurige bosspitsmuis	Mogelijk voortplantend	Boschgages	FFW - Tabel 1
Veldmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
> BROEDVOGELS			
Groenling	Mogelijk broedend	Boschgages	FFW - Tabel 2,3
Heggenmus	Mogelijk broedend	Boschgages	FFW - Tabel 2,3
Houtduif	Mogelijk broedend	Boschgages	FFW - Tabel 2,3
Huismus	Mogelijk broedend	Woonboerderij	FFW - Tabel 2,3 / RL4
Kerkuil	Mogelijk broedend	Woonboerderij	FFW - Tabel 2,3 / RL3
Meerkoet	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3
Merel	Mogelijk broedend	Boschgages en bebouwing	FFW - Tabel 2,3
Roodborst	Mogelijk broedend	Boschgages	FFW - Tabel 2,3
Spreeuw	Mogelijk broedend	Bebouwing	FFW - Tabel 2,3
Steenuil	Mogelijk broedend	Woonboerderij	FFW - Tabel 2,3 / RL3
Tjiftjaf	Mogelijk broedend	Boschgages	FFW - Tabel 2,3
Vink	Mogelijk broedend	Boschgages	FFW - Tabel 2,3
Waterhoen	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3
Wilde eend	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3
Winterkoning	Mogelijk broedend	Boschgages en bebouwing	FFW - Tabel 2,3
Zwartkop	Mogelijk broedend	Boschgages	FFW - Tabel 2,3
> AMFIBIEEN EN REPTIELEN			
Bastaardkikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang	FFW - Tabel 1
Bruine kikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Gewone pad	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Kleine watersalamander	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Meerkikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
> VISSEN			
Tiendoorlige stekelbaars	Vortplantend	Watergangen	-
> ONGEWERVELDEN			
Dagvlinders			
Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst			
Libellen			
Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst			

Legenda soortenTabel:

Beschermingsregime Flora- en faunawet (FFW):

Tabel 1: 'Algemene soorten' waarvoor veelal automatisch vrijstelling geldt;

Tabel 2: 'Overige soorten' waarvoor vrijstelling geldt, mits activiteiten voldoen aan goedgekeurde gedragscode;

Tabel 3: Soorten van Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB artikel 75 FFW, waarvoor alleen onder strikte voorwaarden vrijstelling mogelijk is.

Tijdens hun broedseizoen zijn vogels strikter beschermd (Tabel 3) dan buiten deze periode (Tabel 2)

HR II/ HR IV en HR V verwijzen naar de bijlagen uit de Europese Habitatrichtlijn

RL 0 t/m RL 4 verwijzen naar de status op de Rode lijst:

0= Verdwenen; 1= Ernstig bedreigd; 2= Bedreigd; 3= Kwetsbaar; 4= Gevoelig

Soort	Terreingebruik /Aantal	Locatie	Status
Locatie 2: Ontwikkeling woningbouw A			
> FLORA			
Zwanebloem	Aanwezig	Watergangen	FFW - Tabel 1
> ZOGDIEREN			
Gewone dwergvleermuis	Mogelijk foeragerend	Verspreid	FFW - Tabel 3/ HR IV
Laatvlieger	Mogelijk foeragerend	Verspreid	FFW - Tabel 3 / HR IV
Aardmuis	Mogelijk voortplantend	Oevers watergang	FFW - Tabel 1
Bosmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Bruine rat	Mogelijk voortplantend	Oevers watergang	-
Huisspitsmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Mol	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Tweekleurige bosspitsmuis	Mogelijk voortplantend	Langs randen	FFW - Tabel 1
Veldmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
> BROEDVOGELS			
Groenling	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Tabel 2,3
Houtduif	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Tabel 2,3
Kievit	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Tabel 2,3
Meerkoet	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3
Merel	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Tabel 2,3
Vink	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Tabel 2,3
Waterhoen	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3
Wilde eend	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3
> AMFIBIEEN EN REPTIELEN			
Bastaardkikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang	FFW - Tabel 1
Bruine kikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Gewone pad	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Kleine watersalamander	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Meerkikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
> VISSEN			
Tiendornige stekelbaars	Voorplantend	Watergangen	-
> ONGEWERVELDEN			
Dagvlinders			
Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst			
Libellen			
Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst			

Legenda soortenTabel:

Beschermingsregime Flora- en faunawet (FFW):

Tabel 1: 'Algemene soorten' waarvoor veelal automatisch vrijstelling geldt;

Tabel 2: 'Overige soorten' waarvoor vrijstelling geldt, mits activiteiten voldoen aan goedgekeurde gedragscode;

Tabel 3: Soorten van Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB artikel 75 FFW, waarvoor alleen onder strikte voorwaarden vrijstelling mogelijk is.

Tijdens hun broedseizoen zijn vogels strikter beschermd (Tabel 3) dan buiten deze periode (Tabel 2)

HR II/ HR IV en HR V verwijzen naar de bijlagen uit de Europese Habitatrichtlijn

Soort	Terreingebruik /Aantal	Locatie	Status
Locatie 3: Ontwikkelingen 8 woningen B			
> FLORA			
Zwanebloem	Aanwezig	Watergangen	FFW - Tabel 1
> ZOOGDIEREN			
Gewone dwergvleermuis	Mogelijk foeragerend	Verspreid	FFW - Tabel 3/ HR IV
Laatvlieger	Mogelijk foeragerend	Verspreid	FFW - Tabel 3 / HR IV
Aardmuis	Mogelijk voortplantend	Oevers watergang	FFW - Tabel 1
Bosmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Bruine rat	Mogelijk voortplantend	Oevers watergang	-
Huisspitsmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Mol	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Tweekleurige bosspitsmuis	Mogelijk voortplantend	Langs randen	FFW - Tabel 1
Veldmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
> BROEDVOGELS			
Groenling	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Tabel 2,3
Houtduif	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Tabel 2,3
Kievit	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Tabel 2,3
Meerkoet	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3
Merel	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Tabel 2,3
Vink	Mogelijk broedend	Buiten plangebied	FFW - Tabel 2,3
Waterhoen	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3
Wilde eend	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3
> AMFIBIEEN EN REPTIELEN			
Bastaardkikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang	FFW - Tabel 1
Bruine kikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Gewone pad	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Kleine watersalamander	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Meerkikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
> VISSEN			
Tiendornige stekelbaars	Voorplantend	Watergangen	-
> ONGEWERVELDEN			
Dagvlinders			
Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst			
Libellen			
Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst			

Legenda soortenTabel:

Beschermingsregime Flora- en faunawet (FFW):

Tabel 1: 'Algemene soorten' waarvoor veelal automatisch vrijstelling geldt;

Tabel 2: 'Overige soorten' waarvoor vrijstelling geldt, mits activiteiten voldoen aan goedgekeurde gedragscode;

Tabel 3: Soorten van Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB artikel 75 FFW, waarvoor alleen onder strikte voorwaarden vrijstelling mogelijk is.

Tijdens hun broedseizoen zijn vogels strikter beschermd (Tabel 3) dan buiten deze periode (Tabel 2)

HR II/ HR IV en HR V verwijzen naar de bijlagen uit de Europese Habitatrichtlijn

Soort	Terreingebruik /Aantal	Locatie	Status
-------	------------------------	---------	--------

Locatie 4: Oosterzee- Buren
> FLORA

Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst

> ZOOGDIEREN

Gewone dwergvleermuis	Mogelijk foeragerend	Verspreid	FFW - Tabel 3/ HR IV
Laatvlieger	Mogelijk foeragerend	Verspreid	FFW - Tabel 3 / HR IV
Aardmuis	Mogelijk voortplantend	Oevers watergang	FFW - Tabel 1
Bosmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Bruine rat	Mogelijk voortplantend	Oevers watergang	-
Huisspitsmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Mol	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Tweekleurige bosspitsmuis	Mogelijk voortplantend	Langs randen	FFW - Tabel 1
Veldmuis	Voorplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Egel	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1

> BROEDVOGELS

Roodborst	Mogelijk broedend	Bosschages	FFW - Tabel 2,3
Merel	Mogelijk broedend	Bosschages	FFW - Tabel 2,3
Groenling	Mogelijk broedend	Bosschages	FFW - Tabel 2,3
Winterkoning	Mogelijk broedend	Bosschages	FFW - Tabel 2,3
Heggemus	Mogelijk broedend	Bosschages	FFW - Tabel 2,3
Tijftjaf	Mogelijk broedend	Bosschages	FFW - Tabel 2,3
Houtduif	Mogelijk broedend	Bosschages	FFW - Tabel 2,3
Zwartkop	Mogelijk broedend	Bosschages	FFW - Tabel 2,3
Vink	Mogelijk broedend	Bosschages	FFW - Tabel 2,3
Witte kwikstaart	Mogelijk broedend	Bouwmateriaal	FFW - Tabel 2,3
Zwarte roodstaart	Mogelijk broedend	Bouwmateriaal	FFW - Tabel 2,3
Wilde eend	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3
Meerkoet	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3
Waterhoen	Mogelijk broedend	Oevers watergang	FFW - Tabel 2,3

> AMFIBIEËN EN REPTIELEN

Bastaardkikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang	FFW - Tabel 1
Bruine kikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Gewone pad	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Kleine watersalamander	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1
Meerkikker	Mogelijk voortplantend en overwinterend	Watergang en ruigte	FFW - Tabel 1

> VISSEN

Tiendoorlige stekelbaars	Voorplantend	Watergangen	-
--------------------------	--------------	-------------	---

> ONGEWERVELDEN
Dagvlinders

Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst

Libellen

Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijst

Legenda soortenTabel:
Beschermingsregime Flora- en faunawet (FFW):

Tabel 1: 'Algemene soorten' waarvoor veelal automatisch vrijstelling geldt;

Tabel 2: 'Overige soorten' waarvoor vrijstelling geldt, mits activiteiten voldoen aan goedgekeurde gedragscode;

Tabel 3: Soorten van Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB artikel 75 FFW, waarvoor alleen onder strikte voorwaarden vrijstelling mogelijk is.

Tijdens hun broedseizoen zijn vogels strikter beschermd (Tabel 3) dan buiten deze periode (Tabel 2)

HR II/ HR IV en HR V verwijzen naar de bijlagen uit de Europese Habitatrichtlijn

BIJLAGE II: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Met de Flora- en faunawet (Ffwet) is beoogd een geïntegreerd soortenbeschermingsregime te creëren dat voldoet aan de internationale verplichtingen. Doordat het verkrijgen van ontheffing en vrijstelling slechts mogelijk was onder bepaalde voorwaarden, werd de Flora- en faunawet na de inwerkingtreding al snel als belemmerend ervaren in het maatschappelijke verkeer.

De belemmerende factoren werden met name veroorzaakt, door het afwegingskader, dat ook voor zeer algemeen voorkomende soorten gold als b.v. Mol, Veldmuis, Bosmuis en Konijn. Dit zorgde voor onnodige belemmeringen van werkzaamheden en veel administratieve lastendruk.

Vanaf 23 februari 2005 is een wetwijziging van kracht geworden waarbij de mogelijkheden verruimd zijn voor het verlenen van ontheffing/ vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de Ffwet. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Ffwet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De Ffwet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de Ffwet. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader). In hoeverre de verbodsbepalingen van toepassing zijn is afhankelijk van het beschermingsregime waartoe de soort behoort.

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Art. 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Art. 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Art. 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Art. 11:	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Art. 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Drie beschermingsregimes planten- en diersoorten

Met ingang van het wijzigingsbesluit artikel 75 zijn drie verschillende beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. In alle gevallen is onverminderd de zorgplicht van toepassing:

'Ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of na te laten.'

Bijlage 1 'Algemene soorten'

Onder deze groep vallen o.a. alle algemeen voorkomende beschermde zoogdieren, amfibieën en vaatplanten (in totaal 43 soorten). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Bijlage 2 'Overige soorten (gedragscode)'

Onder deze groep vallen een aantal minder algemene soorten (in totaal 101) en vogels. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. De gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring door de minister van LNV. De gedragscode geeft richtlijnen aan om schade aan de soort te voorkomen of te minimaliseren (Artikel 16c wijzigingsbesluit).

Voorheen was nooit vrijstelling mogelijk voor van nature voorkomende vogelsoorten. Nu kan alleen vrijstelling verkregen worden indien:

- sprake is van belang a) t/m d);
- sprake is van onopzettelijk verstoren (artikel 10) in geval van bij de wet genoemde belangen, en er geen wezenlijke invloed (significante effecten) is;
- In geval van belang g), behalve in de periode 15 maart-15 juli.

Bijlage 3 'Soorten van Bijlage I AMvB Artikel 75 / soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV'

Onder de eerste groep vallen met name soorten die een kwetsbare status hebben (in totaal 37 soorten) en vogels (in geval niet gewerkt wordt met een gedragscode). Ze hebben een vergelijkbare bescherming als soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV.

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, is voor deze soorten ontheffing van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet altijd noodzakelijk. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang¹⁾;
2. er is geen alternatief;
3. de activiteiten doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatste twee criteria worden in het wijzigingsbesluit samengevat als 'zorgvuldig handelen', waarbij elke vorm van schade aan de soort voorkomen moet worden. Aan alle drie criteria moet gelijktijdig voldaan worden.

Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik, is het niet mogelijk voor artikel 10 van de Ffwet een ontheffing te verkrijgen. Voor de artikelen 8, 9, 11 en 12 geldt wel een vrijstelling, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

³ a) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; b) de bescherming van flora en fauna; c) de veiligheid van het luchtverkeer; d) de volksgezondheid of openbare veiligheid; e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort; h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw; i) bestendig gebruik; j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Rode lijsten

De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor Rodelijst-soorten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Nederland zal aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging waarborgen rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten (www9.minlnv.nl 'thema Natuurwetgeving'). Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

---

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRC/JZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna

BIJLAGE III: SEIZOENSACTIVITEIT VLEERMUIZEN

Alle vleermuizen zijn strikt beschermd in Bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn

Periode 1: de winterslaap

Aan het eind van de maand september zoeken vleermuizen een plek op om te overwinteren. Normaal gesproken blijven de meeste soorten in winterslaap tot circa begin april. Onder gunstige weersomstandigheden – bij hoge temperaturen – zijn ze echter ook 's winters wel eens actief.

Indien sloop gepland is in de periode 'oktober – half april' is nader onderzoek tot begin oktober - wanneer de soort nog actief is - het meest efficiënt. Na deze maand is het erg moeilijk vleermuizen nog vast te stellen.

Als er geen vleermuizen aanwezig blijken te zijn dient zo spoedig mogelijk - binnen enkele dagen - gesloopt te worden of dient de bebouwing ongeschikt gemaakt te worden. Zo wordt de kans geminimaliseerd dat in de tijd tussen het onderzoek en de sloop zich alsnog vleermuizen vestigen. Worden overwinterende vleermuizen vastgesteld, dan kan de sloop uitgesteld worden tot circa begin april.

Periode 2: het kraamperiode

Gedurende het voortplantingsseizoen van circa mei – juli, zijn vleermuizen niet honkvast. Zij wisselen regelmatig van locatie om parasieten te ontwijken of gunstiger jachtgebied te zoeken. Daarbij worden de jongen op de buik meegenomen.

Wanneer in deze periode een kraamkolonie wordt vastgesteld, kan afgewacht worden tot de kraamkolonie zich verplaatst. Zolang de kraamkolonie aanwezig is kan niet tot sloop overgegaan worden.

Periode 3: voor en na de kraamperiode

ca. begin april ontwaken de meeste vleermuizen uit hun winterslaap en beginnen te foerageren om weer op sterkte te komen. In deze periode zijn vleermuizen niet honkvast en zijn ze relatief weinig kwetsbaar. Direct na het voortplantingsseizoen, in de periode van begin augustus tot half september, zijn vleermuizen eveneens relatief weinig kwetsbaar en nog goed te inventariseren. De jongen zijn dan grootgebracht en de soort is druk doende vetreserves aan te leggen voor de winterslaap.

Indien in deze periodes gesloopt gaat worden is het noodzakelijk maximaal een week voorafgaand aan de sloop te inventariseren. Vleermuizen verplaatsen zich regelmatig in deze periode, dus is het aan te raden zo weinig mogelijk tijd tussen onderzoek en sloop te laten zitten. Immers als ze op het moment van inventariseren niet aanwezig aan, dan is het mogelijk dat ze er kort erna wel zitten.

Schema met de seizoensactiviteit van vleermuizen.

Indien gebouwen aangetroffen worden die ogenschijnlijk geschikt zijn voor vleermuizen, maar waar deze niet zijn vastgesteld, is het aan te bevelen mogelijke invliegopeningen af te dekken met bijvoorbeeld purschuim. Ook kan het microklimaat worden beïnvloed door bijvoorbeeld een opening te creëren in een muur zodat een voor vleermuizen onaangename tocht ontstaat tussen de spouw. Zo wordt voorkomen dat zich alsnog vleermuizen in het gebouw vestigen.

Belangrijk is verder om te weten dat vleermuizen niet actief zijn wanneer het regent, koud is of hard waait. Met deze weersomstandigheden zijn vleermuizen niet vast te stellen. Een onderzoek kan zodoende niet te allen tijde plaatsvinden.